

Łukasz Zarzycki

Dialekt Cockney – jego charakterystyka i wpływ na dzisiejszy język angielski

Językoznawstwo : współczesne badania, problemy i analizy językoznawcze 9, 97-110

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Łukasz Zarzycki
Uniwersytet w Nizwie

Dialekt Cockney - jego charakterystyka i wpływ na dzisiejszy język angielski¹

*To nie jest śmierć akcentu Cockney,
to jego reinkarnacja*
David Crystal²

Pierwszym autorem, który zagłębił się w problematykę dialektu Cockney, był William Matthews. Już w 1938 roku w swojej książce zatytułowanej *Cockney – Past and Present* wymienił wszystkie charakterystyczne cechy tego dialektu. Obecnie znaleźć można wiele stron internetowych poświęconych londyńskiemu slangowi. Zawierają one jednak liczne zwroty, których prawdziwy Cockney nie używa. Język angielski jest bogaty w słownictwo i wyrażenia slangowe. Widać to szczególnie podczas dogłębnej analizy potocznej mowy przeciętnego londyńczyka. Wiele londyńskich terminów slangowych wywodzi się z tradycji Cockney i jest włączonych do tzw. Rhyiming Slangu. Pozostałe terminy wzięły swój początek z innych kultur napływających do stolicy.

Najbardziej zróżnicowana w anglojęzycznym świecie liczba dialektów oraz ich regionalnych odmian występuje niewątpliwie w Anglii, chociaż jest to stosunkowo mały kraj. Zabawna sytuacja może mieć miejsce wtedy, gdy osoba z innego miasta, na przykład mieszkaniec Newcastle zwany w języku angielskim Georgie, przybywa do Londynu. Mowa mieszkańców wschodnich dzielnic Londynu może wydawać mu się dziwna oraz

¹ Artykuł jest oparty na mojej pracy magisterskiej *Native speakers' perception of chosen features of Cockney* napisanej pod kierunkiem dr. Wiktora Goneta i obronionej w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi (2009).

² Wypowiedź Davida Crystala, honorowego profesora językoznawstwa Uniwersytetu Walijskiego, w odpowiedzi na pytanie zadane w wywiadzie prasowym przeprowadzonym przez Amy Iggulden w sierpniu 2005 r. [za:] A. Iggulden, Cockney takes on a new sound, <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/4197241/Cockney-takes-on-a-new-sound.html>.

trudna do zrozumienia. Dla takiej osoby dialekt Cockney może brzmieć zabawnie lub irytująco. Spowodowane jest to charakterystyczną i niedokładną wymową.

Moja praca magisterska pt. *Native speakers' perception of chosen features of Cockney* jest tylko krótkim wprowadzeniem do dialektu Cockney. Zaprezentowane w niej badania przedstawiają, jaki wpływ Cockney miał i ma na dzisiejszy język angielski, oraz ukazują, jak bardzo Cockney różni się od Received Pronunciation. W pracy dokonano analizy etymologicznej wielu wyrazów. Biorąc pod uwagę ich pochodzenie, można dostrzec duży wpływ Cockney na współczesny język angielski. Podczas opisu jakiegokolwiek odmiany języka angielskiego (w tym przypadku Cockney) bardzo ważne jest, aby pamiętać, iż nie wszystkie cechy danego dialektu są używane przez mieszkańców badanego regionu (tutaj wschodni Londyn).

W pierwszym rozdziale mojej pracy przedstawiłem teoretyczne informacje na temat dialektu Cockney, włączając w to etymologię słowa *Cockney*. Przybliżyłem pochodzenie dialektu, alfabet, jakim się posługuje, oraz zasady, którymi powinni kierować się użytkownicy Cockney, tzw. Cockney kod (swego rodzaju filozofia, manifest). Zanim jednak to nastąpiło, istotne było dla moich rozważań wyjaśnienie terminu *slang*.

Cockney to angielski dialekt używany we wschodnim Londynie przez mieszkańców z niższych warstw społecznych (klasa robotnicza). Słowo *Cockney* opisuje nie tylko dialekt pochodzący ze wschodniego Londynu, ale także osobę, która używa tego dialektu.

W latach 1050–1100 słowo to było pisane jako *Cokenei*. Jego etymologia nie jest jasna i zawsze była kwestionowana. Pierwszym leksykografem zajmującym się badaniem tego wyrazu był John Minshew (1617), który twierdził, że wyraz *Cockney* pochodzi od dwóch słów: *cock* i *neigh* (*kogut* i *rżec*). Twierdził on także, że może się ono wywodzić z łacińskiego słowa *incoctus*, co oznacza *surowy*. W późniejszym czasie etymologia tego słowa została zinterpretowana przez Whittingtona (1986). Whittington, zamieszczając swoje spostrzeżenia w słowniku oksfordzkim, doszedł do wniosku, że zwrot *Cockney* pochodzi od słów *cock* i *egg* (*cock* & *egg*) oznaczających początkowo zdeformowane jajo znoszone przez młode kury. Natomiast Francis Grose (1785) uznał, że skoro słowo *Cockney* wywodzi się od zwrotu *cock* i *neigh* (*kogut* i *rżec*), to musi ono pochodzić z następującej historii: „Mieszkaniec Londynu, będąc na wsi i słysząc rżenie konia, nagle wykrzyknął, Panie! Jak ten koń się śmieje! Osoba stojąca obok wyjaśniła mu, że ten dźwięk nazywa się rżeniem. Następnego ranka, gdy usłyszał, że kogut zapiał, krzyknął: Czy słyszysz jak ten kogut rży?” (Grose, McCutcheon, 2008: 16)

Z kolei Charlton Laird w słowniku *Webster's New Universal Unabridged Dictionary* (Laird, 2002: 22) stwierdza, iż słowo *Cocaigne* odnosiło się do wszystkich mieszkańców Londynu i jego przedmieścia. Słowo to miało różną pisownię: *Cocagne*, *Cockayne*, *Cocknay* i w końcu *Cockney*. Ostatnie dwa oznaczały zarówno rozpieszczone dzieci, jak i mieszkańców Londynu.

W skład Cockney wchodzi Cockney Rhyming Slang (CRS). Pochodzenie Cockney Rhyming Slangu nie jest dokładnie wyjaśnione i istnieje kilka hipotez co do jego pochodzenia.

Pierwsza z nich mówi, że slang ten wywodzi się ze społeczności więziennej i służył temu, by więźniowie mogli się swobodnie porozumiewać i nie byli rozumiani przez strażników. Inna historia mówi o sprzedawcach posługujących się tym slangiem na rynku

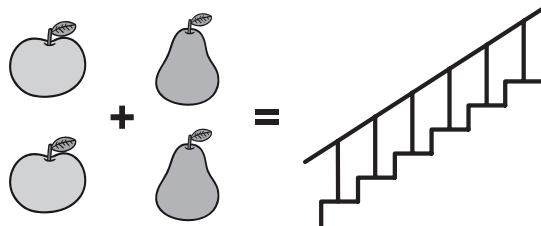
po to, aby klienci nie mogli ich zrozumieć. Kolejna powiada, że Rhyming Slang powstał, by policjanci nie rozumieli, o czym mówią między sobą mieszkańcy miasta. Jednak z czasem i ci opanowali tę sztukę.

Pomimo tych hipotez wielu ludzi uważa, że Cockney Rhyming Slang powstał jedynie dla rozrywki, aby bawić się słowami i sprawić, że dana grupa osób wyróżnia się czymś spośród reszty społeczności.

Prawdziwy Cockney musi być urodzony w obrębie słyszalności dzwonów kościoła St Mary-le-Bow we wschodniej części Londynu. Historia kościoła jest długa i ciekawa. Po wielkim pożarze Londynu w 1666 roku Sir Christopher Wren odbudował i odrestaurował kościół. W tym czasie świątynia była uważana za najpiękniejszą w swojej dotychczasowej historii. W 1941 roku podczas II wojny światowej jej dzwony zostały zbombardowane. Dwadzieścia lat później zostały zamienione na nowe. Historia prawdziwych Cockney jest zbliżona do losów kościoła. Mianowicie mieszkańcy nie przychodzili na świat z powodu braku szpitali, w przybliżeniu tak długo, jak dzwony kościoła St Mary-le-Bow nie były słyszalne (Wells, 1982). W 2000 roku zostało przeprowadzone ciekawe badanie. Zmierzono, jak daleko są słyszalne dzwony kościoła St Mary-le-Bow. Wyniki były następujące: dzwony są słyszalne 6 mil na wschód, 5 mil na północ, 3 mile na południe, 4 mile na zachód. Analogicznie tradycyjne dzielnice, gdzie używa się Cockney, to te, w których jest słyszalne bicie dzwonów kościoła St Mary-le-Bow. Są to: Shoreditch, Bow and Mile End, Hackney, Millwall, Poplar, Limehouse, Wapping, Stepney, Spitalfields, Whitechapel i Bethnal Green. Ponadto istnieją również dwa miasta poza Londynem, które powstały poprzez migracje londyńczyków są to Basildon i West Horndon.

W drugim rozdziale mojej pracy magisterskiej szczególny nacisk został położony na analityczną obserwację typowych cech dialektu Cockney. Uwzględniono w niej gramatykę, wymowę i słownictwo. Zauważyłem, iż w Cockney z upływem czasu zachodzi wiele zmian. Tworzone jest nowe słownictwo, a istniejące podlega aktualizacji i ostatecznie zostaje dodane do kanonu Cockney Rhyming Slangu (CRS).

Jak sama nazwa wskazuje, Cockney Rhyming Slang (w dosł. tłum. *rymujący się slang*) polega na rymowaniu. Zasadą jest znalezienie rymu (słowa, zwrotu lub frazy) do wyrazu, którego chcemy użyć w zdaniu, i zastąpienie go rymującym się słowem. Nowy zamieniony zwrot nie ma żadnego związku ze słowem bazowym, gdyż najważniejszy jest tutaj rym na przykład: **Cockney**: *apple and pears* (tł. *jabłko i gruszki*) – **RP**: *stairs* (*schody*).

A Clue

Rys. 1. Przedstawienie graficzne zwrotu *apples and pears* rymującego się ze słowem *stairs*

Jednym z pierwszych słów użytych jako Cockney Rhyming Slang było *butcher's hook* (tł. *hak rzeźnika*), co jest równoznaczne z czasownikiem *look*. Na przykład: *Let's have a butchers at that magazine* (*zajrzyjmy do tego magazynu*). Czasami używamy tylko pierwszego słowa z dwóch wyrazów, na przykład: *trouble and strife* (tł. *problem i spór*) rym dla *wife* (*żona*). W tym przypadku *trouble* = *wife* lub *China plate* (*chiński talerz*) rym dla *mate* (*koleś*), np. *What's up? me old China*.

W Cockney Rhyming Slangu nie używamy wszystkich słów-zamienników, które się rymują. Każde słowo ma swój własny „odpowiednik”, czyli słowo rymujące się. Takie „ekwiwalenty” możemy znaleźć w słownikach internetowych lub w słowniku *The Oxford Dictionary of Rhyming Slang* (Ayto, 2002).

Wright (1981: 107) stwierdza, iż „takie skracanie wyrażenia sprawia, że dialekt staje się mniej zrozumiały przez obcych, skoro słowo rymujące jest odrzucane”.

Zasób słownictwa Cockney Rhyming Slangu jest wciąż aktualizowany. Nowe słowa są na bieżąco tworzone i dodawane. Zdarza się często, iż istnieje więcej niż jeden odpowiednik-rym dla słowa, którego chcemy użyć w zdaniu, na przykład: dla *money* (*pienią-dze*) odpowiednikami mogą być równocześnie rymy i zwroty takie jak: *bread and honey* (*chleb i miód*), *bees and honey* (*pszczoły i miód*), *Bucks Bunny* (postać z kreskówki) lub nawet *Fluffy Bunny* (*puszysty króliczek*). Kolejnym dobrym przykładem słowa, które posiada wiele ekwiwalentów, jest *beer* (*piwo*), a rymy do tego słowa to *Charlie Frezer* (nazwisko), *Crimea* (geogr. *Krym*), *pig's ear* (*ucho świni*), *far and near* (*daleko i blisko*) and *never fear* (*nie bój się*). Ze względu na istnienie tak bogatego wyboru rymów musi pojawić się wiele nieporozumień wśród użytkowników dialektu Cockney. Wybór rymów zależy od osobowości człowieka, dlatego też, aby zrozumieć sens zdania, trzeba znać odpowiedniki Cockney lub próbować zrozumieć sens zdania z kontekstu (co często graniczy z cudem). Większość użytkowników dialektu Cockney wie, że słowo na przykład: *trouble* w Cockney oznacza *wife* (*żona*), ale często nie zdają sobie sprawy, iż *trouble* pochodzi od *trouble and strife* = *wife*.

Moja praca jest oparta na analizie ankiety przeprowadzonej przeze mnie za pomocą strony internetowej www.freeonlinesurveys.com. Jest to strona, która oferuje przeprowadzanie ankiet internetowych i posiada przydatne do tego narzędzia badawcze. Dewiza *freeonlinesurveys* to „profesjonalizm, korzyści i bezproblemowe rozwiązywanie problemów”. Wymieniona strona internetowa zaczęła swoją działalność w Anglii w 2001 roku. Jej właścicielem i twórcą jest firma Problem Free Limited. Baza kontrahentów składa się ze 100 najbardziej znanych międzynarodowych korporacji.

Poniższa lista zawiera tylko niektóre znane korporacje, które od 2001 roku skorzystały z *freeonlinesurveys.com*: GlaxoSmithKline, Procter and Gamble, Vodafone, Motorola, Shell, Royal Bank of Canada, Panasonic, Unilever, IBM, Siemens, General Motors, Johnson & Johnson, Intel, BP, Bank One, Ebay, Pepsi-co, Air Canada.

Serwis *freeonlinesurveys.com* jest używany nie tylko przez duże korporacje, ale także przez studentów i wykładowców chcących przeprowadzić ankiety na różne tematy. Baza rezultatów jest zbierana i przechowywana dla ankietera. Rezultaty są analizowane i wyświetlane w tabelach, które pokazują odpowiedzi respondentów. Rezultaty mogą być także zapisane jako arkusz kalkulacyjny lub przesłane do nas e-mailem.

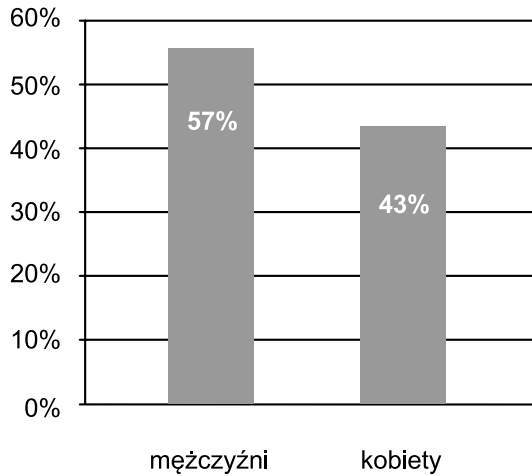
W kwietniu i maju 2009 roku respondenci (native speakerzy) zostali poproszeni o uzupełnienie ankiety mającej na celu ocenę stanu ich wiedzy na temat istnienia dialektu Cockney ze wschodniego Londynu. W ankiecie brało udział 100 respondentów w wieku od 18 lat. Spośród respondentów 57% to mężczyźni, a 43% – kobiety. Średni wiek ankietowanych to 31 lat. Uczestnicy ankiety zostali skategoryzowani według płci, wieku i poziomu edukacji. Ankieta została przeprowadzona w języku angielskim. Wszyscy respondenci pochodzą z krajów anglojęzycznych. Poprzez zaznaczenie funkcji blokowania adresu IP, ankierzy mogli oddać głos tylko raz.

Darmowe konto na stronie freeonlinesurveys pozwala tylko przeprowadzić ankietę składającą się maksymalnie z 20 pytań i może ją otrzymać nie więcej niż dziesięciu respondentów przez okres 10 dni. Moje konto zostało ulepszone do konta płatnego SurveyExtra, dzięki czemu mogłem zadać tyle pytań, ile chciałem bez limitu czasowego. Posiadałem także wgląd do indywidualnych odpowiedzi respondentów i mogłem je porównać. Wszystkie ankiety były anonimowe i IP respondentów nie było udostępnione. Moje badania zostały przeprowadzone wiarygodnie i nie spotkały się z żadnymi trudnościami. Badania pomogły mi uzyskać odpowiedzi na wiele pytań, które mnie nurtowały.

Wyniki ankiety jednoznacznie wskazują, iż dialekt Cockney staje się coraz bardziej popularny i rozpoznawalny. Przeprowadzając ankietę, obaliłem popularny mit, iż użytkownicy tego dialektu są uważani za mało inteligentnych i niewykształconych. Taka opinia jest nieuprawniona, ponieważ slang nie ma wpływu na czyjaś inteligencję, a posługiwać się nim może jedynie ktoś o „żywym umyśle” (Wright, 1981: 113). Z przeprowadzonych badań wynika, że sporo się zmieniło przez lata, skoro dialekt ten występuje w wielu filmach, na przykład *Snach*, *Lock Stock and Two Smoking Barrels*, oraz jest promowany przez zespoły muzyczne, takie jak *The Streets*. Znaczna większość respondentów wie, czym jest Cockney i gdzie jest używany, jednakże wciąż ma sporo problemów ze zrozumieniem użytkowników tego dialektu.

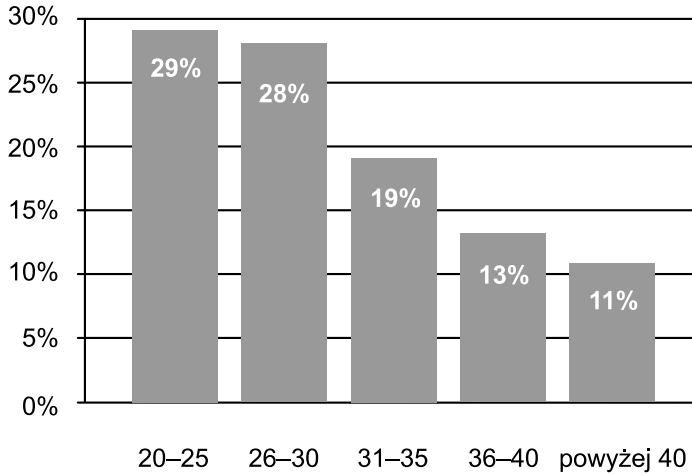
Przedstawione sposoby tworzenia rymowanego slangu w niniejszej pracy są przykładem niewyczerpanych możliwości twórczych języka oraz innowacji – głównych atrybutów takiego zdumiewającego językowego fenomenu, jakim jest Cockney Rhyming Slang. Wydaje mi się, że przyszłość dialektu Cockney wygląda obiecująco. Jak powiedział David Crystal: „To nie jest śmierć akcentu Cockney, jest to jego reinkarnacja”.

Appendix

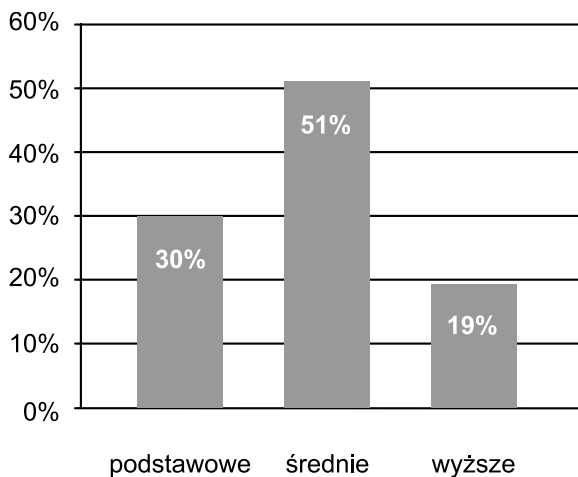
Rys. 2. Płeć respondentów

Spośród 100 respondentów przeważającą liczbę stanowią kobiety. 43 ankierów to mężczyźni.

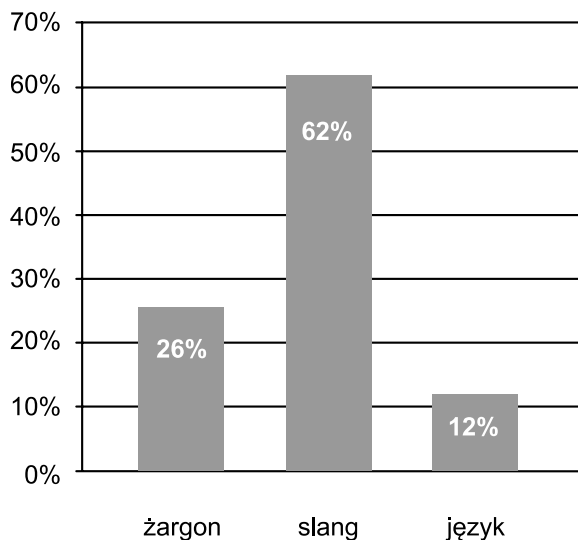
Rys. 3. Wiek respondentów

Średni wiek respondentów to 31 lat.

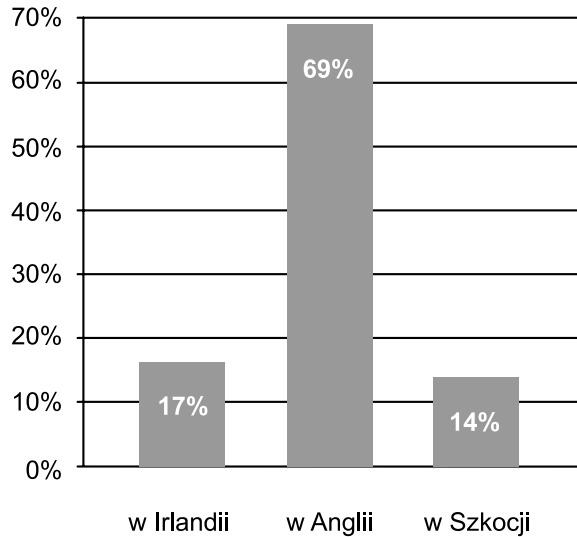

Rys. 4. Poziom wykształcenia ankietowanych

Większość, bo aż 51% ankietowanych posiada wykształcenie średnie. 30% z nich ma wykształcenie podstawowe. Najmniej liczną grupę stanowią respondenci z wykształceniem wyższym.

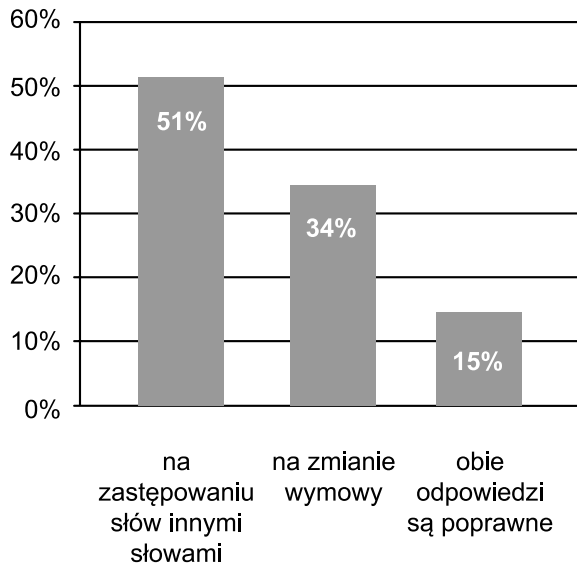
Rys. 5. Znajomość pojęcia *cockney*

Znaczna większość respondentów wie, czym jest Cockney.

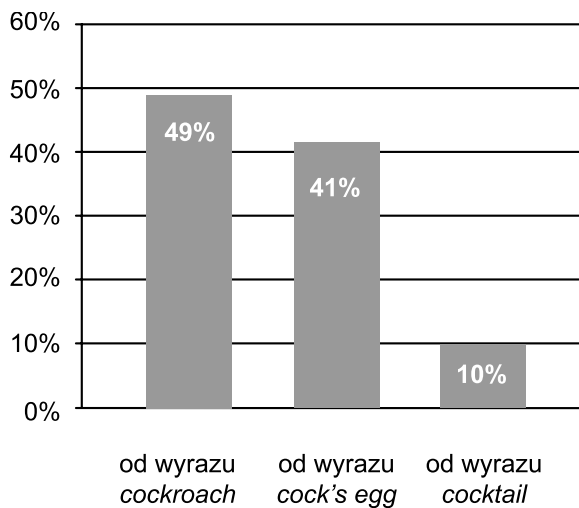
Rys. 6. Ocena wiedzy na temat miejsca używania dialektu Cockney

Najwięcej osób, bo 69 respondentów uważa, że dialekt Cockney jest używany w Anglii. Pozostali respondenci twierdzą, iż Cockney używa się w Irlandii (14 ankietowanych) i Szkocji (14).

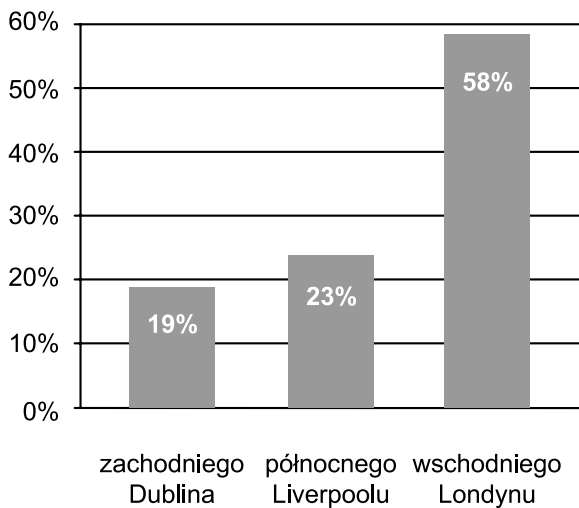
Rys. 7. Zasada tworzenia Cockney Rhyming Slangu

Użytkownicy dialektu Cockney nie tylko posługują się własnym słownictwem, ale również posiadają charakterystyczną wymowę. Tylko 15 respondentów znalazło odpowiedź na to pytanie.

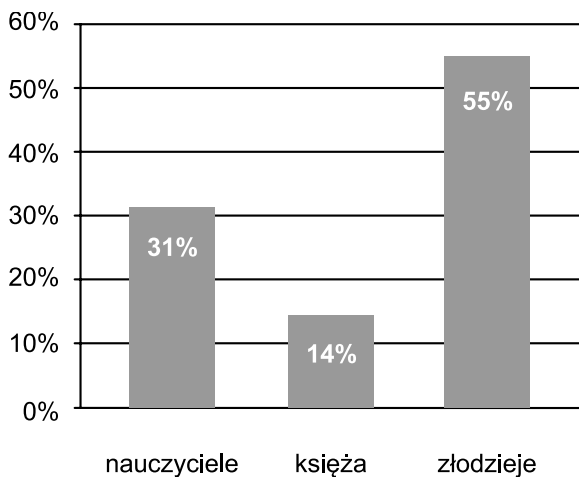
Rys. 8. Etymologia słowa Cockney

Słowo *Cockney* pochodzi od zwrotu *cock's egg* (kurze jajo). Co ciekawe, prawie połowa ankietowanych uważa, że wyraz ten wywodzi się od słowa *cockroach* (karaluch).

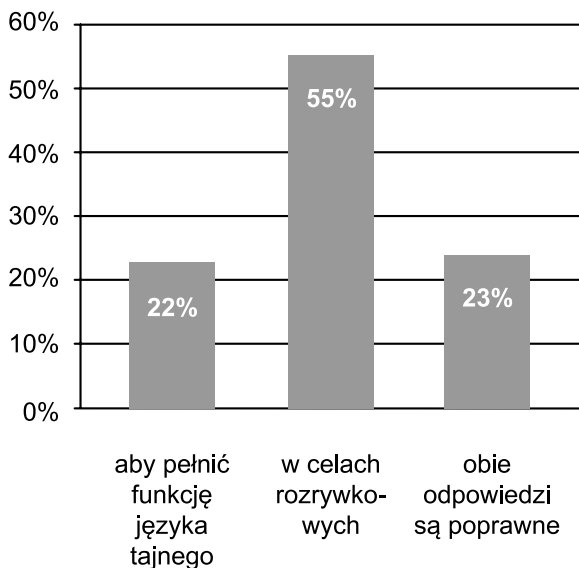
Rys. 9. Ocena wiedzy na temat zamieszkania użytkowników dialektu Cockney

58% ankietowanych potrafiło poprawnie odpowiedzieć na to pytanie. 23% z nich stwierdziło, że Cockney jest mieszkańcem północnego Liverpoolu.

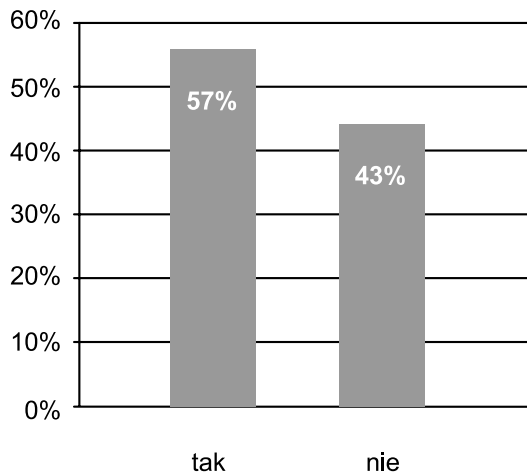
Rys. 10. Twórcy Cockney Rhyming Slangu

Cockney Rhyming Slang został prawdopodobnie wynaleziony przez złodziei. 55% respondentów odpowiedziało poprawnie.

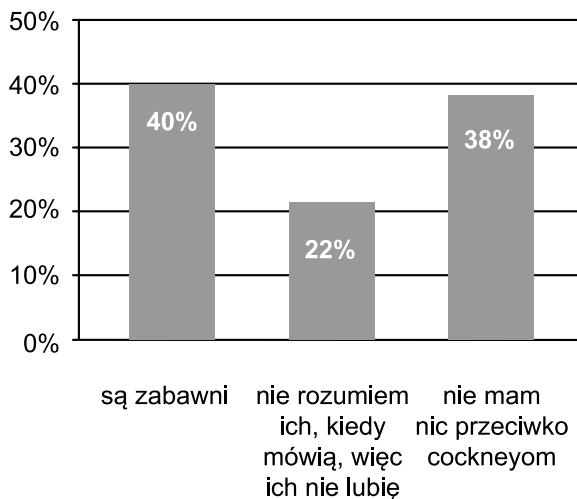
Rys. 11. Przyczyna wynalezienia dialektu Cockney

Istnieją dwie główne hipotezy wyjaśniające przyczynę wynalezienia dialektu Cockney. Pierwsza z nich mówi, iż dialekt ten został wynaleziony dla zabawy. Z kolei druga powiada, że Cockney powstał po to, aby policjanci nie mogli zrozumieć, o czym mówią przestępcy.

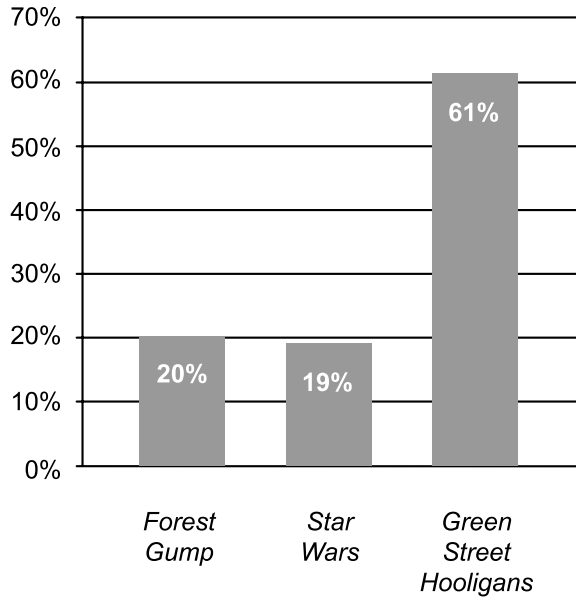
Rys. 12. Rozumienie użytkowników dialektu Cockney

43% ankietowanych nie potrafi zrozumieć użytkowników Cockney.

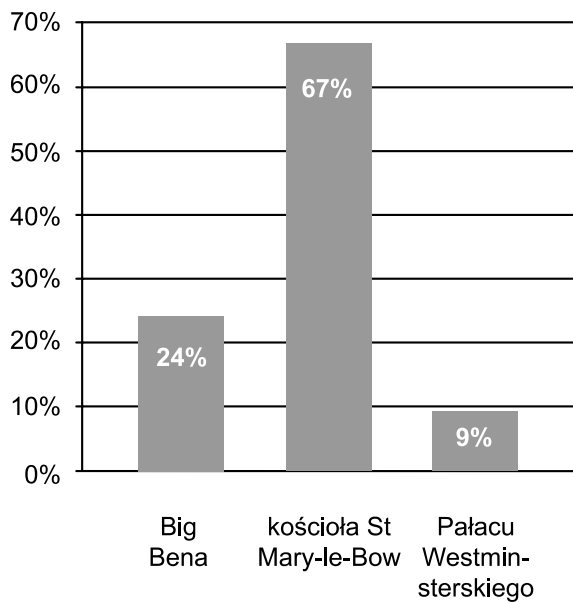
Rys. 13. Stosunek respondenta do mieszkańców wschodniego Londynu

Spośród 100 respondentów biorących udział w ankiecie najwięcej, bo 40%, uważa, że użytkownicy tego dialektu są zabawni. 38% jest obojętna wobec nich, a pozostała grupa ludzi nie lubi Cockneys, ponieważ ich nie rozumie.

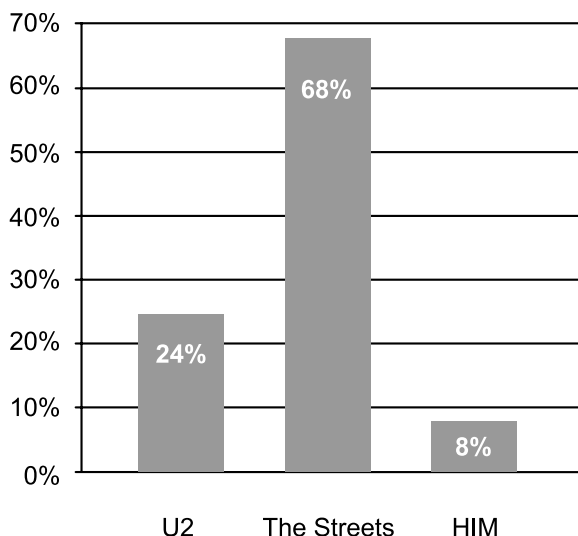
Rys. 14. Ocena wiedzy na temat użycia cech dialektu Cockney w podanych filmach

Filmy *Forest Gump* i *Star Wars* były nakręcone w USA. Aktorzy w filmie *Greek Street Hooligans* posługują się specyficznym dialektem Cockney.

Rys. 15. Lokalizacja zamieszkiwania prawdziwych *Cockney*

Prawdziwy Cockney musi przyjść na świat w obrębie słyszalność dzwonów kościoła St Mary-le-Bow. 67% ankietowanych znało odpowiedź na to pytanie.

Rys. 16. Ocena znajomości zespołów muzycznych używających Rhyming Slangu

Aby odpowiedzieć na to pytanie, niezbędna jest znajomość zespołów muzycznych. Zespół The Streets pochodzi z Anglii i używa Cockney Rhyming Slangu w większości swoich utworów.

Bibliografia

- Ayto J., 2002: *The Oxford Dictionary of Rhyming Slang*, Oxford University Press, New York.
- Barltrop R., 2002: *Yes Mush: A Cockney Dictionary: The Cockney Language and Its World* (Hardcover), Humanities Press Intl Inc.
- Grose F., McCutcheon C., 2008: *Dictionary of the Vulgar Tongue* (Paperback), Amberley Publishing, London.
- Iggulden A., 2005: *Cockney takes on a new sound*, <http://www.telegraph.co.uk/news/uk-news/4197241/Cockney-takes-on-a-new-sound.html>, dostęp: 27.07.2015.
- Kirkpatrick B., 2002: *Wicked Cockney Rhyming Slang* (Paperback), Michael O'Mara Books Ltd., London.
- Laird Ch., 1996: *Webster's New Universal Unabridged Dictionary*, Barnes & Noble, Lyndhurst.
- Matthews W., 1938: *Cockney – Past and Present: A Short History of the Dialect of London*, Routledge & Kegan Paul. London–Boston.
- Minsheu (or Minshew) J., Schafer J., 1617: *Ductor in Linguas (Guide into the Tongues) and Vocabularium Hispanicolatinum* (Hardcover).

Park K., 2009: *Bible Stories in Cockney Rhyming Slang* (Paperback), Jessica Kingsley Pub, London.

Stern D. A., 2003: *Acting With an Accent/Cockney*, Dialect Accent Specialist.

Tibballs G., 2010: *The Ultimate Cockney Geezer's Guide to Rhyming Slang*, Ebury Publishing, Rushden.

Wells J. Ch., 1982: *Accents of English 2: The British Isles*, Cambridge University Press, Cambridge.

Whittington R. P., 1986: *The English Oxford Dictionary*, Oxford University Press, Oxford.

Wright P., 1981: *Cockney Dialect and Slang*, Batsford, London.

Źródła internetowe

www.freeonlinesurveys.com, dostęp: 20.05.2009, tłumaczenie własne.

www.spiritus-temporis.com, dostęp: 15.05.2009, tłumaczenie własne.

www.telegraph.co.uk/news/uknews/4197241/Cockney-takes-on-a-new-sound.html, dostęp: 22.08.2005.

Abstract

The dialect Cockney – his characteristics and the influence on today's English

The present article based is on the master's thesis entitled *Native speakers' perception of chosen features of Cockney* of defended by me in 2009. A principal purpose of the article is the analysis of the survey on the subject the dialect Cockney of carried out by means of the tool placed on the portal www.freeonlinesurveys.com. At the turn April and May of the year 2009 native speakers were spoken for the supplement of the survey targeting the evaluation of the state of their consciousness on the subject existences of the dialect Cockney from eastern London. Before the analysis of the survey, became introduced theoretical knowledge on the subject Cockney taking into account among other things the etymology of the word *Cockney*, the origin of the dialect or rules of the creations *Cockney Rhyming of the Slang*.

Keywords: Cockney, Cockney Rhyming the Slang, inquiry tests, the London-dialect, the sociolinguistics